

מה צפוי להם?

טון העיראקי. בהפיכה הצבאית הראשונה, של יולי 1954, הוצאו להורג המלך וכל משפחתו, ואיתם נורי אל-סעיד וקרוביו. יש הרואים בכך עדות, כי העיראקים הם אומה של פראי-אדם. סביר יותר לראות בכך הוכחה לחוסר-הביטחון של השליטים החדשים ביכולתם להמשיך ולשלוט. מכיון שהם עצמם עלו לשלטון בעזרת רצח קודמי הם — אינם יכולים להשתחרר מן הפחד שאחרים יעשו להם מחור מה שהם עשו לשליטי האתמול. לכן הם משכימים להרוג כל הקם — או המסוגל לקום — להרגם.

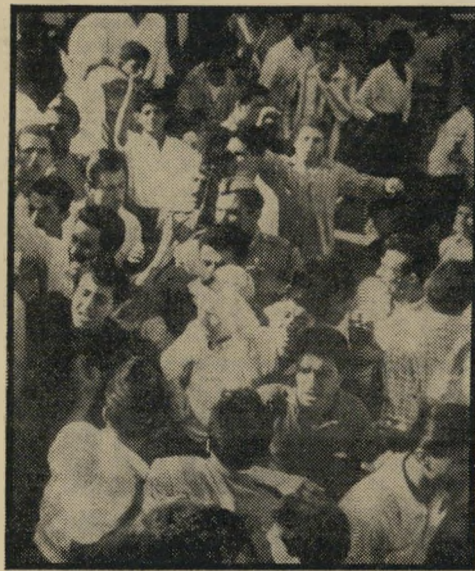
במירצה-הדם האלה, לא מילאו היהודים כימעט שום תפקיד עד בה. הקצינים חיסלו איש את רעהו, ואת נאמני רעהו. היהודים הסתגרו בבתיהם.

בימי עבד-אל-כרים קאסם, טבחו חייליו אלפי אנשי אל-בעת. כאשר תפס עבד-אל-סלאם אל-עארף את השלטון, ורצח את קאסם, חיסלו פלוגות אל-בעת אלפי קומוניסטים שתמכו בקאסם. עד היום מספרים בבגדאד על הדחפורים שחפרו בור ענקי במבואות העיר, ועל החיילים שטמנו בבורות אלה ארגוני-פגזים רוסיים. "תחמושת מקולקלת", הסבירו החפרים. אך הסוד התגלה כעבור ימים אחדים בלבד: בארגזים אלה נקברו 3500 קורבנות הרצח הסיטוני של אל-בעת.

★ ★ ★

קאסם והיהודים

רצח עבד-אל-כרים קאסם שם קץ לתקופת-ביניים, שהיתה אחת המאושיות בחולדות יהודי עיראק. הדיקטטור בעל הקול הצרחני, שפיקד על היחידות העיראקיות בגירת כפר-קאסם-טולכרם במלחמת תש"ח, פרש את חסותו על שארית הקהילה

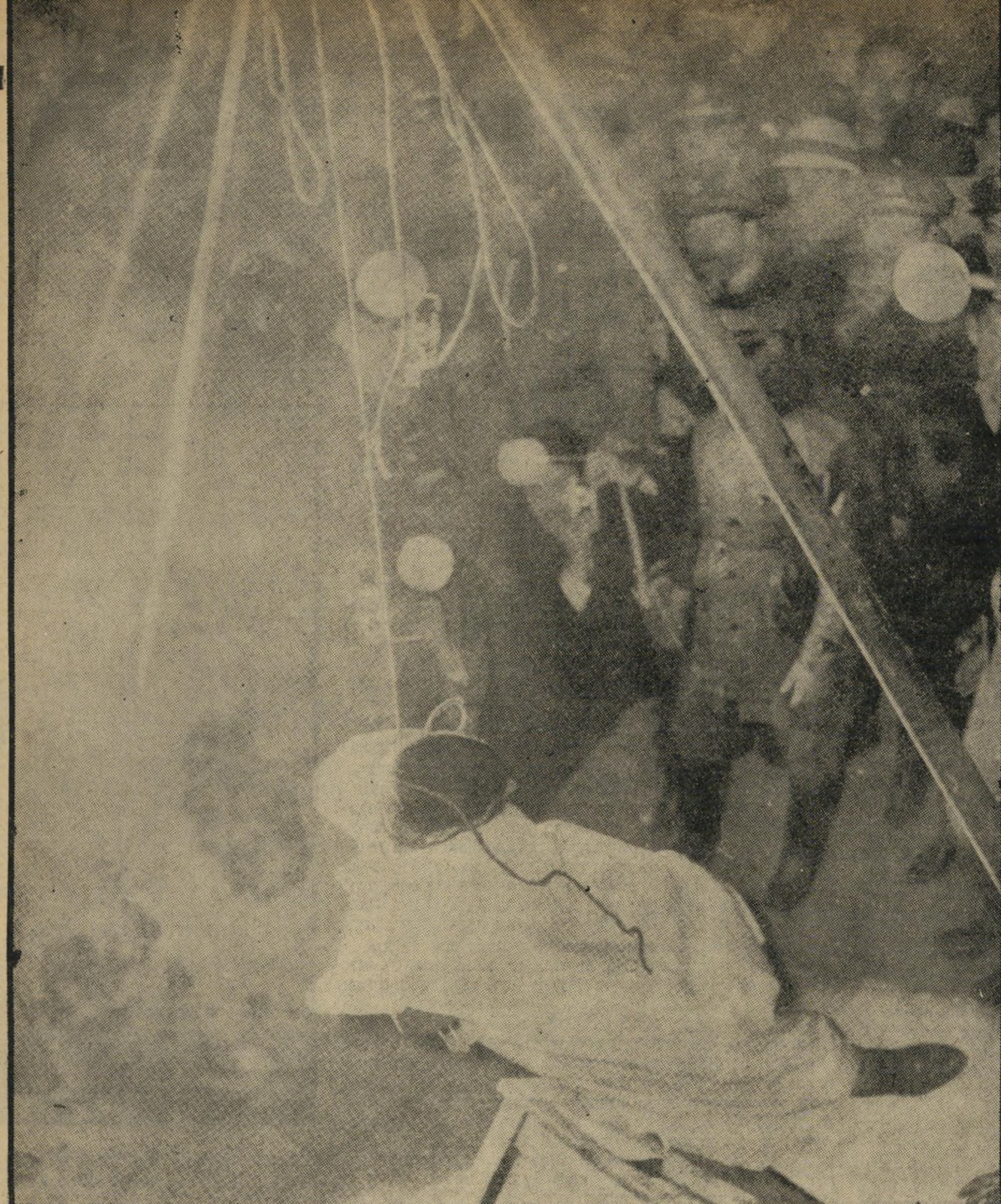
ההמון צוהל

בכיר השיחרור של בגדאד, מול שורת הגרדומים, בולט מיספר הנערים.

היהודית של בגדאד. הרב הראשי ששון כדורי הגיש לו קמיע זהב, ובו קלף עתיק שנשא הפילה בעברית נגד כל אויב וצר. כאשר נעצר אחד מבני משפחת זילכה העשירה, באשמה שעור להבריח כסף לאחד מאויבי המישטר, הופיע כעבור שבוע עבד-אל-כרים קאסם בעצמו בבית העצור. הוא ביקש מאמו חליפה נקייה, נסע לכלא, שיח-ר את היהודי, ציחה עליו להתרחץ ולהתח-ליף את בגדיו — והחזירו במכוניתו ל-ביתו.

קאסם היה האיש שביטל שני סעיפים של החוק הפלילי: אחד שקבע דין מוות לכל מי שהורשע בציונות, ואחד שקבע אותו דין לקומוניסטים. בתקופתו אף הוענקו דרכונים ליהודים שביקשו אותם — אם כי יהודי יכול היה לעזוב את עיראק לתקופה של שלושה חודשים בלבד. לא שב כתום תקופה זו — פקעה אזרחותו העיראקית לצמיתות.

ביום בו נרצח קאסם, וגופתו הוצגה בפני צופי הטלביזיה העיראקית, נחתם גורלם של יהודי עיראק. הם לא ידעו זאת עדיין, הישלו את עצמם שיוכלו להמשיך בחייהם הרגילים. הם ניחמו את עצמם, כי היהודים

ביום שכחו את אפסותו של אל-בכר מול מראה הגרדומים.

על כן, חרף זעזועו של העולם הנאור ולמרות הסתייגות מרבית המדינות הערביות, לא נרתע המישטר העיראקי מלהמשיך במישפטי-הראווה. קריין בגדאד הבטיח: יהיו עוד תליות.

בזאת איאפשר להטיל ספק: עוד יהיו תליות רבות בבגדאד: לא רק של היהודים ושל המנהיגים הערביים הכלואים איתם. גם אל-בכר ותכריו מועמדים לאותו גורל.

מוות ליהודים, שנשאר גלור בעיראק. היתה זו פתיחתו של מסע אנטי-יהודי מתוכנן היטב, להסחת דעת-ההמונים מי כישלונותיו של המישטר. בעבר שימשה המלחמה נגד הכורדים דגל נוח להתעוררות לאומנית. אבל אל-בכר אינו מעז לחדש את המלחמה הזאת, בהיותו משוכנע שהכורדים יביסו את צבאו וימוטטו את מישטרו.

הוא מצא שעיר-לעזאזל נוח הרבה יותר: היהודים. משפטי-הראווה הראשון השיג את מטרתו במלואה. חצי-מיליון אזרחים משולה-

שנרצחו באותה הודמנות נרצחו לא בשל היותם יהודים — אלא מפני שהיו ידועים כפעילים שמאלניים.

★ ★ ★

המצב מחמיר

מ אז עלייתו של עארף לשלטון, הורע בהתמדה מצבם של יהודי עיראק. מקר מות-עבודה ממשלתיים נסגרו בפניהם, ורק חברות ובנקים זרים המשיכו להעסיקם. במיוחד החמיר מצבם של העניים יותר, שלא יכלו למצוא עבודה — וגם לא את הכסף הדרוש לעזוב את עיראק.

לעשירים, לעומת זאת, לא היה רע כל כך. היבואים המשיכו לסחור, עמילי-מכס, סוחרים וחרשתנים ניהלו את עסקיהם כרגיל. אחד מאלה היה כדורי הילאלי בעל בית-ההרושת לסיגריות מבצרה, שבנו נעים בן ה-19 ניתלה בשבוע שעבר.

בעלי-הקרקעות, שאדמותיהם הורחמו בי-מיסגרת הרפורמה האגרארית של קאסם, היו היחידים שיצאו נשכרים מחילופי השל-טון. הרפורמה לא בוצעה, ובעלי האחויות — בתוכם היהודים — המשיכו לנהל את רכבות הדונאמים שלהם.

ההפיכה של אחמד אל-בכר שמה קץ ל-אשליית האחרונות. רשינות-ייבוא לא חוד-שו, הקצבות מטבע-זר לסוחרים יהודיים הופסקו, חשבונות בבנקים הוקפאו, ההכנסות מייבולים הועברו לחשבונות הסופים. אחר-כך באו המעצרים.

★ ★ ★

פחד מהכורדים

ה התקפה של חיל-האוויר הישראלי על ריכוזי הצבא העיראקי בירדן, לפני כ-חודשיים, נוצלה עליידי אל-בכר וקציניו כדי ללבות היסטריה מלחמתית. נערכה לווייה המונית לכמה מן החיילים העיראקיים ש-נהרגו, ורדיו בגדאד צרחה בלי הרף איומי

משפחות עולי הגרדום
שצולמו השבוע בטכס נסיעת עצי-לזכר תשעת הקורבנות, שנערך ברמת-גן. הנשים לבושות שחורים, והקצינות משמאל מוחה דימעה מעיניה. מאות משפחות נוספות בישראל עוקבות בחדרה אחר המשפט החדש בבגדאד. המטכ"ל חיי יהודים נוספים שם.